

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav románských studií

Posudek diplomové práce Karolíny Lipské

Vedoucí práce: PhDr. Olga Nádvorníková, PhD.

Oponent: Mgr. Alena Venušová, PhD.

Ústav románských studií FF UK

Název diplomové práce: Atributivní absolutní konstrukce v současné francouzštině

Obsah práce. Předmětem analýzy v překládané diplomové práci je sémantické a syntaktické fungování francouzských absolutních konstrukcí ve funkci doplňku. Na základě teoretického rámce kognitivní lingvistiky si práce klade za cíl určit faktory, které definují prototyp dané kategorie, a zjistit, jak tyto faktory korelují v typech periferních. Práce je doplněna návrhem formální reprezentace těchto vztahů za pomoci konstrukční gramatiky.

Formální aspekty práce. Práce je psána velmi kultivovanou odbornou francouzštinou; jazykové chyby a překlepy jsou vzácné (*en dative* p. 30; *la manque* p. 35; *ses spécificités* p. 54; *vue que* p. 118 aj.). Autorka systematicky používá bibliografické odkazování pomocí autora a roku; použité bibliografické zdroje jsou rozsáhlé a pokrývají publikace české, francouzské i anglofonní; nejsoučasnější (zejm. pro kognitivní lingvistiku a konstrukční gramatiku), ale i starší (Damourette – Pichon 1930, Le Bidois – Le Bidois 1938 aj.). U *Grammaire méthodique du français* by bylo vhodné použít nejnovější vydání (2018), protože autoři publikaci průběžně doplňují a vylepšují. Abstrakt by měl být stručnější (obvykle se v abstraktu neuvádějí příklady). Práci uvádí velmi užitečný seznam použitých zkratk.

Hodnocení obsahu práce. V teoretické části své práce autorka prokazuje schopnost kvalitní syntézy velmi rozmanitých teoretických přístupů (kognitivní lingvistika, konstrukční gramatika, sémantika rámců, teorie sekundární/implicitní predikace, teorie nezczitelného vlastnictví aj.) i vystižení komplikovaného vývoje terminologie (termín absolutní konstrukce, kapitola 2.1). Navzdory heterogenosti těchto přístupů jsou všechny účelně využity v analýzách (kromě pasáže o Jespersenově nexu, viz 1.1.2.1), jen by bylo vhodné na ně explicitně odkazovat (např. na teorii rámců nebo na Lehmannovu teorii *desententialization*, viz str. 26), a posílit tak vnitřní koherenci práce.

Jako zdroj zkoumaného materiálu použila autorka korpus FRANTEXT, omezený na texty publikované po roce 1900 vč. Jak naznačuje Graf 2 na str. 66, nejvyšší zastoupení mají zkoumané konstrukce v románech (a většina příkladů uvedených v práci pochází právě z tohoto typu textu); pro kvantitativní vyhodnocení celkového fungování dané konstrukce by však bylo vhodnější použít homogenní korpus (omezený např. právě na romány), a vyloučit tak např. odborné texty nebo eseje; u Grafu 2 by také větší výpovědní hodnotu pro porovnání frekvence absolutních konstrukcí v jednotlivých typech textů mělo uvedení relativní frekvence místo počtu textů. To platí i pro specifikaci rozsahu použitého korpusu: je obvyklé uvádět ji v počtu slov nebo korpusových pozic, a nikoli v počtu textů (jak to primárně dělá právě FRANTEXT, viz Graf 1 na str. 64). U InterCorpu (str. 53) je třeba upřesnit, že literární texty tvoří pouze malou část z celku korpusu; většinu představují pouze v jednom ze subkorpusů („core“).

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav románských studií

V samotných analýzách je třeba ocenit jak jejich pečlivost, ať už pokud jde o rozsah zpracovaného materiálu (před odstraněním šumů i po něm), nebo pokud jde o statistické vyhodnocování výsledků (pečlivé uvádění chí-kvadrátu při vyhodnocování korelací v 5.3.2; analýza kandidátů na kolokace pomocí asociačních měř str. 94-95), tak schopnost syntézy velmi heterogenních faktorů. Pro tuto syntézu se jako velmi vhodný ukazuje zvolený radiální přístup (viz např. schémata na str. 123 nebo na str. 112). Tento přístup umožňuje ověřit a upřesnit některé závěry z Hanon (1989); zajímavé je např. zjištění, že pokud není v N1 obsaženo *possessum* označující část lidského těla, je tento typ *possessa* obsažen ve více než polovině případů v predikátu (GP), nebo že prototypické, deskriptivní absolutní konstrukce se často vyskytují s rozsáhlejšími komplexy specifikujícími další aspekty situace. Přínosem je rovněž posuzování zkoumaných konstrukcí v širším kontextu – nejen v souvislosti s koordinací, ale také na základě kontextového zapojení (otázky salience). Pokus o formalizaci absolutních konstrukcí pomocí konstrukční gramatiky sice ukázal, že tímto způsobem nelze danou kategorii plně zachytit, protože je příliš heterogenní, ale zároveň umožnil z jiné perspektivy shrnout základní parametry prototypu dané kategorie.

Právě v důsledku pečlivosti analýzy a striktního vyhodnocování výsledků v rámci stanoveného rámce se ale někdy ztrácí ze zřetele některé faktory, které byly z analýzy na počátku vyloučeny, zejm. *détachement* a konstrukce, v nichž N1 obsahuje nulový determinant. Autorka na toto (z důvodu potenciálně vysokého počtu šumů) naprosto oprávněné omezení poukazuje (např. kde), avšak většina závěrů naznačuje, že uvedené tendence jsou platné pro všechny absolutní konstrukce, tj. i ty výše uvedené. Přitom např. *détachement* určuje intrapredikační nebo extrapredikační vztah absolutní konstrukce k řídicí propozici a má potenciálně i důsledky pro sémantickou interpretaci, protože intrapredikační pozice posiluje integraci dané konstrukce do řídicí propozice a s ní i úzký význam způsobu (viz např. (5) na str. 33), zatímco extrapredikační pozice může být chápána jako dodatečné upřesnění, doplnění, a konstrukce získává i větší sémantickou autonomii. Některé typy N1 i predikátů, zejm. ty, které jsou silně ustálené (např. *la bouche bée* nebo *la tête haute*, viz stejný příklad) tak mohou být častější právě v intrapredikační pozici. U frekvenčních seznamů typů N1 a predikátů v kapitole 5.2 (i jinde – např. u závěru v. na str. 85) by tedy bylo vhodně soustavně upozorňovat na to, že pozorované tendence jsou omezeny na extrapredikační pozici.

Předloženou diplomovou práci považuji za nadprůměrně zdařilou jak z hlediska formálního, tak z hlediska obsahového, a proto navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

6. 6. 2019

PhDr. Olga Nádvorníková, PhD.